

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Muistio

Aluehallintovirasto pyysi alueensa päivystyksiltä tiivistä selvitystä päivystyksen toiminnasta, koskien erityisesti joulun aikaa sekä siirtymää hyvinvointialueelle.

Asiassa saatu selvitys

Aluehallintovirastoon saapuneet selvitykset:

- Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän päivystyksen ja ensihoidon palvelualuejohtaja, ylilääkäri Hans Gärdströmin ja johtajaylilääkäri Jarmo J. Kosken selvitys
- Itä-Savon sairaanhoitopiirin päivystyksen ylilääkäriin, vs. johtajaylilääkäri Minna Pitkäsen selvitys
- Siun soten selvitys
- Kuopion yliopistollisen sairaalan Akuutti palvelukeskusjohtaja Tero Martikaisen ja sairaalan johtaja Olavi Airaksisen selvitys
- Varkauden kaupungin johtavan ylilääkäriin Jyrki Kyynäräisen ja terveystalvelujen palvelualuepäällikkö Leena Kuusikon selvitys
- Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymän avovastaanottojen päällikkö Sirpa Marjoniemen ja johtava lääkäri Anssi Uutelan selvitys

Asian arviointia

Lainsäädännöllinen tausta

Terveystalveluolain 50 §:n 1 momentin mukaan kiireellinen sairaanhoito on annettava sitä tarvitsevalle potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja

hoitoa, jota ei voi siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista.

Terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentin mukaan laajan ympärivuokautisen päivystyksen yksiköllä tarkoitetaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä, joka pystyy tarjoamaan laajasti palveluita usealla lääketieteen erikoisalalla ympärivuorokautisesti välittömästi ja jolla on voimavarat terveydenhuollossa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen. Laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksikön tulee tukea muita päivystysyksiköitä.

Saman pykälän 4 momentin mukaan muiden kuin 3 momentissa tarkoitettujen sairaanhoitopiirien tulee ylläpitää ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä, jossa on valmius väestön tavanomaisten kiireellisten terveysongelmien hoitoon, keskussairaalan yhteydessä. Yhteispäivystyksessä tulee olla riittävä osaaminen tarvittavilta erikoisaloilta väestön tavanomaisten kiireellisten terveysongelmien hoitoon.

Saman pykälän 5 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää kunnalle tai sairaanhoitopiirille luvan ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystyksen järjestämiseen, jos palvelujen saavutettavuus ja päivystyspisteiden väliset etäisyydet sitä edellyttävät eikä väestön tarvitsemia palveluja voida riittävästi turvata ensihoitopalvelun avulla.

Terveydenhuoltolain 50 §:n 6 momentin mukaan päivystävissä yksiköissä on oltava riittävät voimavarat ja osaaminen, jotta hoidon laatu ja potilasturvallisuus toteutuvat.

Valtioneuvoston kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä antaman asetuksen (583/2017, päivystysasetus) 10 §:n 2 momentin mukaan päivystystoiminnan suunnittelussa on otettava huomioon normaaliolojen häiriötilanteet ja päivystyksen ruuhkatilanteet sekä terveydenhuoltolain 38 §:ssä tarkoitettu alueellinen valmiussuunnitelma.

Erikoissairaanhoidolain (1062/1989) 5 §:n mukaan aluehallintovirastolle kuuluu erikoissairaanhoidon suunnittelu, ohjaus ja valvonta toimialueellaan.

Kansanterveyslain (66/1972) 2 §:n mukaan aluehallintovirasto ohjaa ja valvoo kansanterveystyötä toimialueellaan.

Tilannekuva

Selvityspyyntö

Aluehallintovirasto pyysi 16.12.2022 tilannekuva päivystysten kuormittumisesta, läpimenoajoista, pisimmistä hoitoajoista, potilaiden hoidosta ja seurannasta, henkilöstötilanteesta, varautumisesta normaaliolojen häiriötilanteisiin ja valmiuden ylläpitämiseen, loppuvuoden toiminnasta sekä siirtymisestä hyvinvointialueille.

Yhteenvedoa saaduista selvityksistä

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän yhteispäivystys

Päivystyksen kuormitus vastaa tällä hetkellä vuoden 2019 tasoa. Keskimääräinen potilaiden läpimenoaika päivystyksessä vaihtelee 4–5 tunnin välillä. Pisimmät hoitoajat päivystyksissä ovat yksittäistapauksissa n. vuorokausi.

Jatkohoitopaikkojen puute vaikuttaa päivystyksen kuormitukseen, ruuhkautumiseen ja myös hoitoaikojen pitkittymiseen. Päivystyspotilaiden hoito ja seuranta voidaan kuitenkin järjestää asianmukaisesti

Loppuvuosi toimitaan normaalin toimintasuunnitelman mukaisesti. Tietojärjestelmiin liittyvät häiriöt siirtymävaiheessa voivat ovat mahdollisia.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin yhteispäivystys

Päivystyksen kuormitus on tällä hetkellä samaa tasoa kuin kesäisin, jolloin väestömäärä on suurentunut kesäasukkaiden myötä. Läpimenoajat ovat edelleen tavoitteessa eli 80 % käynneistä kestää alle 2 tuntia yle-linjalla. Pisimmät hoitoajat ovat jopa 3 vrk. Nämä ovat yksittäisiä ja johtuvat siitä, että potilas tarvitsisi tuetumman paikan asumiseen.

Päivystyksellinen potilaiden hoito ja seuranta pystytään järjestämään asianmukaisesti.

Hyvinvointialueelle siirryttäessä pahimmat uhat liittyvät tietojärjestelmien toimivuuteen.

Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän laaja yhteispäivystys

Päivystyksen kuormitus helpotti jo hieman syksyllä, mutta joulun alla osastopaikkaa odottamaan jäävien määrä on jälleen ollut kasvussa. Pisimmät hoitoajat ovat nyt kahden vuorokauden luokkaa, kun kesällä oltiin kolmessa vuorokaudessakin. Pääsääntöisesti osastopaikkaa odottaneet saavat kuitenkin paikan seuraavan päivän aikana.

Läpimenoajat 10/2022–12/2022 olivat km. 6 tuntia. Kävijöitä 9–11/2022 on ollut hieman alle 4000 kuukaudessa. Osastopaikkaa odottavien määrät aamuisin klo 7 ovat edelleen korkealla tasolla eli yli 300 kuukaudessa. Joulukuussa vaihteluväli on ollut 3–30 potilasta.

Hätätilapotilaiden hoito on päivystyksen prioriteetti. Ruuhkatilanteessa kiireettömimmät joutuvat odottamaan eniten.

Osastopaikkaa odottavien potilaiden määrä ja päivystykseen päivittäin hakeutuvien potilaiden määrä on etenkin joulukuussa vaihdellut erittäin paljon. Kuormitushuiput, joissa molempia on paljon, tuottavat haasteita, mutta henkilöstötilanteen koheneminen on auttanut päivystyksen toimintaa.

Häiriötilanteisiin varautuminen on jatkuvaa ja suunnitelmia päivitetään. Äkillisessä, ohimenevässä häiriötilanteessa kuormituksen jakaminen muihin yksiköihin onnistuu jatkuvaa osastopaikkapulaa paremmin, koska silloin on mahdollista siirtää resursseja elektiivisistä toiminnoista välttämättömiin.

Pitkien pyhien aikana useita terveysasemia on kiinni joulun ja uuden vuoden välisen viikon, lisäksi joitakin tk-osastoja toimii supistetusti. Viime kesään nähden osastopaikkatilanne on kuitenkin jo parempi.

SiunSote muuttaa muotoaan kuntayhtymästä hyvinvointialueeksi ja toiminta jatkuu osapuilleen ennallaan.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin laaja yhteispäivystys

KYSin päivystys on ollut koko syksyn erittäin kuormittunut.

Tavoiteajassa hoidontarpeen arvioon pääsevien potilaiden määrä on alle valtakunnallisen tavoiteajan (10 min). Km. odotusaika hoidontarpeen arvioon on ollut kasvussa koko vuoden.

Läpimenoajat ovat kasvaneet merkittävästi tämän vuoden aikana. Alkuvuodesta 2022 km. läpimenoaika oli 4–6 tuntia. Marraskuussa km. läpimenoaika oli 6–10 tuntia. Useina päivinä yksittäisiä potilaita joudutaan hoitamaan päivystysalueella yli vuorokauden.

Ruuhkautuminen aiheuttaa huolta potilaiden asianmukaisen seurannan ja hoidon osalta. Hätätilapotilaat on pystytty hoitamaan.

Potilaiden määrä ei KYSin päivystyksessä ole kasvanut, vaan ongelma on nimenomaan siinä, että potilaita ei saada asianmukaisesti jatkohoitoon.

Monipotilas- ja suuronnettomuustilanteisiin on olemassa toimintamallit, ja normaalissa tilanteessa nämä pystytään hoitamaan hyvin. Ruuhkahuiput ovat näiden tilanteiden kannalta haasteellisia, jos päivystyspoliklinikka ja muu sairaala on valmiiksi kuormittunut.

Joulun ajaksi on suunniteltu lisäresurssia, millä varaudutaan lähinnä akuuttien henkilöstön poissaolojen korvaamiseen.

Varkauden kaupungin 24/7 perusterveydenhuollon päivystys

Varkauden perusterveydenhuollon päivystyksen toimintaa on saatu merkittävästi tehostettua 11/2022 alusta kun yksikössä on otettu käyttöön 116117-päivystysapu puheluiden käsittelyyn.

Päivystyksen potilasmäärät vuorokautta kohden ovat olleet kuluvan kuun aikana hyvin vaihtelevia. Influenssa A- ja COVID-19-potilaiden määrä on lisääntynyt. Varkauden päivystykselle tyypillistä on myös sairaan väestön aiheuttama seurantapotilaiden suuri määrä, joka on pysynyt melko stabiilina.

Joulukuussa triage-hoitajalla on ollut km. 24 potilasta ja lääkärin kirjalla km. 40 potilasta vuorokaudessa. Ajanvarauskirjojen perusteella arvioituna keskimääräinen läpimenoaika päivystyksessä tarkkailupotilaille on noin 5–7 tuntia. Muutamassa yksittäisessä tapauksessa hoitoaika päivystyksessä on poikkeuksellisesti venynyt 2 vrk mittaiseksi. Aulapotilaat on pystytty hoitamaan keskimäärin 2–3 tunnissa. Käytössä on ruuhkanpurkujärjestely.

Hätätilapotilaat pyritään ensisijaisesti ensihoidon toimesta kuljettamaan suoraan KYSin päivystykseen. Mikäli Varkauden sairaalassa ilmenee hätätilanne, toimii päivystyksessä MET-ryhmä. Hätätilapotilaan hoito viivästyttää muiden potilaiden hoitoa, mutta potilaiden seuranta onnistuu asianmukaisesti.

Paikallisia häiriötilanteita varten on ohjeistettu kaikkiin yksiköihin häiriökorttien laatiminen.

Tämän hetken tilannekuvan perusteella toiminta pyörii sujuvasti loppuvuoden.

Päivystyspiste tulee siirtymään KYSin palvelukeskus Akuutin alaisuuteen vuoden 2023 alusta Iisalmen päivystyspisteen tavoin. Tällä tavoin haetaan synergiaetua alueellisen ympärivuorokautisen päivystystoiminnan järjestelyihin.

Ylä-Savon SOTEn 24/7 perusterveydenhuollon päivystys

Syys – marraskuussa 2022 hoitajaksojen kesto on ollut keskimäärin 4 h 2min, hoitajaksoja on ollut 2030.

Aulapotilaiden eli kävelevien potilaiden määrä on syksyn aikana lisääntynyt muiden vastaanottojen niukan lääkäriresurssin vuoksi ruuhkauttaen aika-ajoin päivystystä ja pidentäen potilaiden keskimääräistä odotusaikaa. Tarkkailupotilaan hoito toteutetaan tarkkailutiloissa normaalisti suunnitellulla resurssilla. Hätätilapotilaan hoito toteutetaan ohjeen mukaisesti, MET ohjeistus on käytössä.

Normaaliolojen häiriötilanteet huomioidaan suunnitellussa.

Loppuvuoden osalta on kiireetöntä hoitoa supistettu ja asiakkaita tiedotettu toiminnan supistamisesta. Lääkäriresurssia on osittain siirretty

puolikiireelliseen hoitoon, jotta painetta päivystykseen saadaan helpotettua. Osastoilla on joulun pyhien aikana vahvistettu lääkäriresurssia sujuvoittamaan potilaiden kotiutumista ja turvaamaan potilaspaikkojen riittävyys.

Siirtymävaiheessa päivystys toimii entisen ohjeistuksen mukaisesti. Uusi potilastietojärjestelmän käyttöönotto on huomioitu.

Yhteenvetoa

Alueen päivystysten tilanne loppuvuoden 2022 osalta arvioituna on saatujen selvitysten perusteella muuten varsin vakaa, mutta Siun soten ja Kuopion yliopistollisen sairaalan laajojen ympärivuorokautisten yhteispäivystysten vaikea kuormitustilanne jatkuu liittyen vaikeuksiin järjestää potilaiden jatkohoitoa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto antoi 26.10.2022 Siun soten kuntayhtymän hallitukselle huomautuksen ja totesi, että hallituksen tulee välittömästi ryhtyä yhteistyössä johtavien viranhaltijoiden kanssa toimiin, joilla yhteispäivystyksen ruuhkautuminen saadaan purettua. Päätös saatettiin myös Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen johtajan tietoon otettavaksi huomioon hyvinvointialueen valmistelussa. Henkilöstötilanteen kuvataan parantuneen, mikä osin helpottaa tilannetta, mutta ei ratkaise päivystyksen kuormittumisen juurisyitä.

Kuopion yliopistollisen sairaalan päivystyksen vastuuhenkilöiden kanssa aluehallintovirasto järjesti neuvottelun 30.11.2022. Neuvottelussa tuli esille KYSin yhteispäivystyksen merkittävä kuormittuminen syksyn 2022 aikana. Asiasta laaditussa muistiossa aluehallintovirasto painotti erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja ikäihmisten palveluiden yhteistyötä KYSin vuodeosastojen ja päivystysalueen kuormittumiseen johtavien syiden selvittämisessä ja tilanteen ratkaisemisessa. Muistio toimitettiin sekä sairaanhoitopiirin hallitukselle että Pohjois-Savon hyvinvointialueen johtajalle ja hänen kautta terveys- ja sosiaalipalveluista vastaaville johtajille.

Aluehallintovirasto jatkaa alueensa päivystysten tilanteen seurantaa osana terveydenhuollon valvontaa.

Hyvinvointialueista annetun lain (611/2021) 10 §:n mukaisesti tulee hyvinvointialueen 1.1.2023 alkaen ohjata ja valvoa järjestämisvastuulleen kuuluvaa palvelutuotantoa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 42 §:n mukaisesti aluehallintovirasto tulee valvomaan toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta ja antamaan valvontaan liittyvää ohjausta.

Aluehallintovirasto toimittaa tämän muistion paitsi selvityksensä antaneille sairaanhoitopiireille ja sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymille, myös alueensa tulevien hyvinvointialueiden johtajille.

Sovellettavat säännökset

Perusteluosiossa mainitut.

Aluehallintoylilääkäri Tuula Tarkiainen

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa aluehallintoylilääkäri Tuula Tarkiainen, p. 0295 016 000

Jakelu

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä Essote
Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä Sosteri
Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
Ylä-Savon SOTE
Varkauden sosiaali- ja terveystalvelut
Etelä-Savon hyvinvointialueen johtaja
Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen johtaja
Pohjois-Savon hyvinvointialueen johtaja

Tämä asiakirja ISAVI/11210/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/11210/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Tarkiainen Tuula 22.12.2022 14:25